

Jónás Tamás

Bóc István embert ölt

Bóc István embert ölt, de mentségére legyen mondva: ugyanabban az ágyban halt meg, amelyikben született. Nehéz, magának való férfi volt. Nem törődött senki dolgával. Eszessége, erőssége segítette, amire szüksége volt, megszerezte magának becsületes munkával. Ha kellett, kaszált, ha kellett, fát vágott, tizenkét éven át még a gyárba is bejárt kemencésnek. Közben csinosította a házat, felesége sose volt. Negyvenhez közeledett már, amikor elkezdett udvarolni egy lánynak, a cigányszögből, de szájára vette a falu, a vénasszonyok elfordultak tőle, ha szembejöttek az úton. Tizenkét éves volt a lány, nem lehetett abból házasság, hiába vett magának Bóc István új nadrágot, inget, kabátot; hiába ajándékozott kétszer is kismalacot a lány családjának; hiába ásta fel a háza mögötti kertet, s ültette tele rózsákkal, tulipánokkal – egyszer illatoztak, igaz, akkor gyönyörű, nagy tavasz, nagy nyár volt. De ősz lett, s Bóc István úgy kiirtotta a virágokat, mintha gyomnövényektől szabadítaná meg a földet, hadd lélegezzen a kert üresen.

Ilony néni ott volt az utolsó órákban mellette. Mondogatta, ha Bóc Istvánról kérdezték, hogy olyan furcsát ő még nem látott:

– Nevetgélve halt meg. Mint aki meglátja, mi van a túlvilágon, és kineveti. Istentelen ember volt.

Ilony néni keresztet vetett.

Apáca lett majdnem. Huszonegy éves koráig hordta a fekete ruhát, de akkor anyja, apja meghalt, ő hazaköltözött valamelyik alföldi városból, és már soha többet nem ment vissza. De úgy élt továbbra is, mintha Jézus menyasszonya lenne, templomba járt, s nem volt nap, hogy ki ne ment volna a sírokhoz. Vidám, boldog emberek voltak a szülei, egy gyerekük volt Ilony, nagy szerelemben éltek, míg egy vasárnap gombászni nem mentek, kézen fogva, mint a gyerekek, s ki tudja, hogyan, gyilkos galóca is került a többi gomba közé. Az erdő adta nekik az életet, az erdő vette el, mondogatták az öregek. Tudni lehetett, hogy Ilony anyja, apja is erdőben fogant. Kétszer történt meg, hogy az egész falu kivonult az erdőbe. Ez a második volt, amikor az oroszok átmasí-

roztak a falun. Az asszonyok rettegtek, hallottak már történeteket, mit csináltak a vadállatok, végig, amerre mentek. Kivonultak az erdőkbe, oda út nem vitt, onnan út nem jött, védett kis sarok Magyarországon. Asszony nélkül meg hogyan élne egy férfi? Lassanként azok is kiszivárogtak. Amikor az oroszok megjöttek, csak üres falut találtak, azt össze is döntötték mérgükben, de azon a pár özvegyasszonyon kívül, akik bivalyerős szeretőket reméltek maguknak a seregtől, nem találtak szinte semmit. Egy gyerek született ebből a masírból, lapos orrú, vadhomlokú, fekete.

Bóc István nyakon vágta az öreget, aki mindennap átjárt hozzá, özvegyember, kötekedős, ha rossz napja volt, de vicces, híresen nagy mesélő, ha jó. Bóc István alig múlt húsz, az öreg rég hatvanhoz közeledett, cammogós bácsika, fekete zsíros kalap, csillogó szem a gyűrött papírarcon. Bóc mogorva fiatal volt. Minden kamaszból szemráncolós huszonos lesz, akivel kibabrál az élet. Bóccal úgy, hogy túlérzékenyvé tette. Azt pedig csillapítani kell. Itallal, szerelemmel, kudarcral, csipetnyi sikerrel, évekkal. Bócnak kijutott mindenből, mire megöszült, mosolygós ember lett belőle, bölcsebb nála kevés volt az országnak azon a felén. A zsírkalapos öreggel a szerelemtől beszélgettek akkor délután, de csak úgy szégyenlősen, hogy magáról a szerelemtől nem is, csak a dolgairól, szeretkezésről, praktikákról, asszonyméztől, csalásokról, csapdákról.

– Úgy a huszadik kaland után kezdtem én kiismerni magamot, hogy mi nekem a jó. Előbb az akasztott meg, hogy nem tudtam, mi jó a nőnek. Hova kell nyúl-
ni, hogy kell mozogni, mit kell markolni, mit simogatni.

Mutatta közben, mi mit jelent, olyan beleéléssel, hogy nem csak ő, de Bóc is látta maga előtt a nőket. Idétlenül mosolygott. Neki akkor még csak két lánnyal volt dolga, a másodikat már jó pár hónapja elcsábította mellőle a kocsmáros fia, csupasz kis gyerek, mellkasán, lábán alig valami szőr, de a haja nőtt rendezesen, hullámszerűen, mint a csurgóban a víz, úgy csobogott le, vállaira zuhantak a fekete tincsek. Kényesen mozgott, de beszélni annál jobban tudott. Ha valaki 5-10 percig odafigyelt rá, már nem tudta csak úgy lerázni magáról. Tudta, ki-
nek hogyan kell felcsigázni az érdeklődését, legyen az gyerek, öregasszony vagy rendőr. De mamlasz volt ez is, mint minden fiú abban a faluban, a szája járt, de nőt ruhából kiléptetni nagyon sokáig nem tudott. Épp a Bóc második szeretője lett neki az első. A Bóc Pista egyszer bent ragadt a kocsmában, csak gyufáért ugrott be, már szeles ősz volt, tüzet akartak rakni, Malvin kívül maradt, akkoriban még a szégyenlősebb nők nem merték betenni lábukat a füstös he-

lyiségbe. Toporgott, a Bóc csak nem jött. Elsétált lassan az út végéig, vissza, akkor jött a kocsmáros fia, megszólította Malvint, akinek a szája már kezdett lilulni, meg aztán sötétedett is, félt egyedül, de inkább szellemtől, mint embertől, megörült a hosszú hajú beszédesnek. Talán egy fél órája is ott álltak már, amikor a kocsmáros fia rákérdezett, mire vár Malvin. Akkor bement a fiú, hogy kihozza a gazembert, de nem találta. Kérdezi az apját, hol a Bóc, az meg mondja, hogy ott volt tényleg, de egy percig lehetett bent, gyufát vett, ahogy jött, ment is. Úgy is volt. Elkerülték egymást a csámborgó Malvinnal, a Bóc gyerek otthon kereste a lányt, az meg várt rá kitartóan a kocsmá előtt. Amikor Pista visszament a kocsmához – csak véletlenségből, mert össze-vissza kereste már akkor Malvint –, azt látta, hogy az ott cseverészik a hosszúhajúval. Leste őket, nevetgéltek, úgy látta, hogy a kocsmáros fia be akarja csábítani a lányt az ivóba, aztán amikor látta, hogy be is mennek, nagy méreggel, még nagyobb bánattal haza indult. Az ajtót bezárta, amikor Malvin megérkezett, nem engedte be, még a megrakott tüzet is leöntötte vízzel, ne látszódjon semmi fény. Ezek többet nem is aludtak egy ágyban, Malvin pityergett még egy ideig, de két-három nap se telt el, már a hosszú hajú kezét fogta. Tél jött, fázik olyankor az ember, a nők még jobban, rövid nappalok, hallgatag éjszakák – tavasszal már domborodott Malvin hasa.

A zsírkalapos öreg aztán sorolta az asszonyokat, kinek mi volt jó.

– A Mária, az a kontyos, nem ismerted te már azt, az azt szerette, ha úgy jól odacsaptam neki a seggire, sajgott a tenyerem rendesen, a második-harmadik már olyan nagyon tetszett neki, hogy be is fellegzett mindennek, elernyed, oszt egy idő után má nem csapkodtam, míg nekem magamnak nem volt jó. Jó vót vele, mer’ nem tartott az egész sokáig, míg legény voltam, nekem az kellett, több rövid. Gyakran beugrottam hozzá. De Pistikám, anyádnak, annak má’ több kellett, megizzasztott mindég.

Bóc ekkor kapta nyakon az öreget, az meg felborult, mint egy hordó, úgy is maradt egy ideig. Csak szuszogott, mikor feltápáskodott, nem is nagyon tudta, hol van, lassan kikullogott az udvarból. Bosszúálló típusnak nem lehetet volna mondani, senki sem értette, hogy ezt az ütést miért jegyezte meg annyira. Már két év is eltelhetett, amikor visszaadta a dolgot.

Kíméletlen nyár volt, buborékozott az úton az aszfalt, gyerekek guggoltak a kis hólyagok mellett, hol ujjakkal lyukasztották ki őket, hol rájuk ugrottak, hogy pukkanjanak. A zsírkalapos kiült a háza elé, árnyékba, egy lavór vizet

kirakott a napra, hadd melegedjen. Elgazosult kertje volt, dongtak a méhek, lassan elbóbiskolt az öreg. Arra ébredt, hogy rettenetes melege van, mintha a nap közelebb húzódnék volna a földhöz, egész az arca közelébe, hogy azt egésze. Ha nem is jött közelebb, de nagy mérgesen odaszurkált a sugaraival: lángra lobbantotta a pottyantóst. Az öreg kátrányt öntött még a télen a tetejére, hogy ne csurogjon be a réseken a hó, az eső. Nagyobb baj a dologból nem lett, csak annyi, hogy egy ideig a bokrok közé guggolt, ha a szükség ráparancsolt, meg megadta a zsírkalaposnak az ötletet, hogyan álljon bosszút a Bóc gyereken. Trógerert fogadott, hogy húzza fel a kis bódét újra. Addig itatta pálinkával, addig beszélt ennek a szerencsétlennek, hogy rávette a csúnya munkára is. A férfi még aznap éjjel lesben állt a Bóc gyerek udvarában, az ablaktalan falhoz támaszkodva nyelte az italt. Amikor aztán meghallotta, hogy Bóc István kiment a pottyantósra, odasettenkedett, hallgatózott, s amikor meghallotta az első rotytánásokat, gyorsan munkának látott. Körbetekerte a magával hozott kötéllel a bódét, erősen megcsomózta, kátránnyal átítatott rongyokat dobált a tetejére, hozzá pálinkával lelocsolta, s meggyújtotta az egészet. Könnyen lángot fogott a tákolmány, egy perc se telt el, csak úgy ropogott a tűz. A Bóc gyerek bentről istenelt, próbálta nyitni az ajtót, nem ment, aztán kitörni egy-egy lécet, de mire sikerült neki, már őt is megnyalta a tűz, a jobb keze és arcának jobb fele úgy megégett, hogy élete végéig ott hordta nyomát.

Hetekig nevettek rajta. Egy idő után nevetett ő is. Aztán eltűnt a falusiak szeme elől, tizenkét évig dolgozott a gyárban, munkásszállón lakott, ritkán járt haza. Mi történt vele ez idő alatt, senki se tudja. Megkérdezték aztán tőle, s akkor azt mondta, semmi. El lehetett hinni.

Jó dolgú, nyugodt, érett férfi volt akkor már. Előbb kutyát vett magának, vizslát, piacon, később tyúkot, disznót, épített nekik ólat, megvett a tanácstól egy nagyobb telket, ott kukoricát, búzát ültetett, kis traktort is kerített valahonnan. Vasárnaponként a kocsmába járt, akkor már a hosszúhajú vitte a boltot, negyedik gyerekét szülte Malvin. Törzshelye lett, sokat beszélgetett, hosszú történeteket, ha ahhoz volt kedve, de tudott hosszabbakat is hallgatni. Egy nap a buszmegállóban látták, kora reggel, kiöltözve, öltönyben, mintha lánykérőbe menne. Kérdezték a munkásbuszra váró emberek, hova megy, minek ez a fényes ruha. Ő szelíden mosolygott. Délután jött haza, egy két-hároméves forma kisfiúval, terelgette maga előtt, az meg hol jobbra, hol balra szaladt el, nagy bátran utánuk a csellengő kutyáknak, virágot tépett az árokparton, pitypangot

fújt. Komoly nézésű, izgága kölyök. Bámulták őket, csodaszámba mentek.

– A tied-e ez a gyerek?

– Az.

– Hát az anyja?

A zsírkalapos öreg kérdezgette.

– Nem tudom, intézetből vettem magamhoz. Nevet se én adtam neki. Kálmánka.

Kálmánka olyan jó módban nőtt fel, amelyben senki a faluban. Még óvodás volt, de már két tanár járt hozzá, kocsival jöttek, rendes pénzt kaphattak érte. Az egyik németet tanított neki, a másik hegedűt. Tizennégy éves se múlt, de már egyetemi tanárokkal levelezett, a kémia, a biológia volt a kedvence. Már a Tudományos Akadémiának dolgozott, nem volt húsz éves se, de még mindig ott lakott a faluban. Imádta az apját, el nem hagyta volna semmi kincsért, hírnévért. Szerették a faluban. Csak a nőkkel volt bajban ő is, mint az apja. Kinézett magának egy lányt, nem is a legszebbet, nem is a legokosabbat, szoknyást, mosolygóst. Hozzá se mert szólni. Igaz, a lány szülei sem örültek neki, hogy épp Bóc Kálmánka szúrta ki magának az egy lányukat, inkább valami módosabb parasztgyerekhez adták volna. És Kálmánka igazat is adott nekik, kerülte a lányt, csak Bócnak mondogatta otthon, hogy mennyire tetszik neki, mit nem adna, ha tudná, hogyan kell ezt elkezdni, ezt az udvarlást, nem akarja ő megbántani se a lányt, se a szüleit. De Bóc István is csak lengette a fejét, még erősebben is búsult a dolog miatt, mint a fia. Akkor jutott eszébe, hogy a zsírkalapos öreg segíthetne. Neki is segített régebben, még ha nyakon is kellett vágni, de azért megtanította erre-arra. A kocsmában szólította meg a vénembert.

– Tud-e még úgy beszélni, ahogy nekem fiatalkoromba’?

Először furcsa, haragos tűz gyulladt az ember szemében, de elmosolyodott.

– Honne tunnék – majd minden foga kihullott már, mammogott.

Megegyeztek, hogy átküldi hozzá Bóc a gyereket. Egy liter pálinkával küldte, hogy azt a zsírkalapos nyerte tőle valami fogadásban, meg kell neki adni. Kálmánka ment engedelmesen.

– Igaz, apu, hogy intézetből vettél ki engem? – rögtön ezt kérdezte, amikor hazajött.

Egy hét se telt bele: nagy ölelkezés, búcsúzás, könnyezés, Kálmánka elköltözött Budapestre, hogy ott majd kinyomozza, kik az ő igazi szülei.

– Egy hétnél tovább nem leszek – vigasztalta az apját.

Bóc István egy-két hét alatt úgy megöregedett, mintha tíz év telt volna el. Szinte naponta írt neki a fia. Egyszer aztán csak egy rövidet: megtalálta a szülőket, Kanadában élnek, utánuk megy. Még visszatartani se lehetett, amikor a levél megjött, Kálmánka már kint volt. Onnan aztán egyre ritkábban írt. Bóc István inni kezdett, álló nap a kocsmában ült, haza is italokkal megpakolva ment. Egyszer a zsírkalapost ott kapta, épp nagy részegen, a vénember már nem tudott előle elbújni, Bóc István másodszor is megcsapta, ráugrott, ha nincsenek ott a többiek, meg is fojtja.

Három-négy hónapba telt, mire magához tért, felhagyott az ivással. Azt mondogatta, többet is megtett volna a Kálmánkáért, úgy látszik, neki ez volt a feladata, hogy segítse a gyereket, míg haza nem talál.

Már azt hitték, minden rendben van vele, amikor megint inni kezdett, néma búskomoróságba esett, majd fűvel-fával kötekedett, nem volt előtte senkinek maradása.

Gyilkosságig fajult a dolog.

Ilony néni ül az ágya mellett, kérdezi tőle, bánja-e, amit tett, az Úr megbocsát. Nem bánom, vágja rá az öreg, nevet, ahogy erejéből telik. Ilony elpityeredik. Nincs már mit tenni, csak ül, néha elmond egy imát.

Bóc István dél körül halt meg, valamivel a harangszó után. A pap nem búcsúztatta el, haragosan nézte végig a temetési ceremóniát. Konok ember volt az is. Öngyilkosoknak nem tudott megbocsátani.

